

צילנו את הילדים מרעב, הכריו
 ו... השבוע בדראמטיות, בפני כל מי שרק חפץ לשמוע, אנשי משרד הסעד. הילדים האומללים האלו שניצלו מרעב הם עשרים הילדים שהתחנכו עד השבוע שעבר במעון לילדים מפגרים נווה איריס ברעננה. היתה זו הצלתה המופלאה, ברגע האחרון ממש, שהעלתה את הפרשה לי כותרות העיתונים, לאחר שמשרד הסעד הוציא את הילדים מהמוסד, העבירם לי מוסדות אחרים — בהם, כך יש להניח, יאכלו לשובע.

היה זה סיפור נוגע ללב. חבל רק ש חסר בו ומה פרטים קטנים. כגון: שהיו אלה בעצם פקדי משרד הסעד עצמם, שהיו אחראים במידה רבה בנסיבות העניין, לכך שהילדים לא אכלו מספיק.

או כגון: שעשרים הילדים המפגרים שהתחנכו בווה איריס היו מן הסתם הילדים המאוששים ביותר מבין האלפים השוכנים במוסדות דומים ברחבי בארץ — ושהוציאו אתם מהמוסד פירושה אימלולם.

עודם האכזרי והקורד של מוסדות לילדים מפגרים, היה נווה איריס קרן אור נידרה.

הפיץ את האור מנהל המוסד, ארנולד ברגדורף. הוא עשה זאת בצורה פשוטה: הוא העניק לילדים אהבה.

לעשרים ילדי מוסדו, היה ברגדורף ה

„הצלנו את הילדים מרעב“, קבע משרד הסעד

אבא והאמא שלא היו לצידם, הוא נהג להישאר במוסד עד שעות הלילה המאוחרות, משכיב בעצמו כל ילד במיטתו, מעניק לו נשיקת לילה טוב, מביא לו לי מיטה כוס מים או סוכריה. ביום, היה אוכל עם הילדים ליד אותו שולחן. הילדים, בני ארבע עד חמש, הגיעו לי מוסד בחלקם כפראיירים גמורים. ארנולד היה מסוגל לעקוב שעות אחרי ילד, על מנת לתפוס את הרגע בו רצה הילד לעשות את צרכיו — במכנסיו. באותו רגע היה ארנולד מגיש לו סיר.

תוצאה, כמו ההשקעה, היתה גם היא פשוטה. הילדים אהבו את ארנולד. ילדים שלא ידעו, בבואם, לדבר, לצעוד, לקיים הרגלי היגיינה מינימליים — החלו מדברים, אוחלים והולכים בעצמם, עושים צרכיהם כבני אדם. הם החלו מציינים, רימו, עוסקים במלאכת יד, עובדים בגינה. ארנולד היה מקליט דבריו לתוך מכשיר הקלטת, והילדים היו, לאחר מכן, מרכיבים את האוזניות לראשיהם, מאזינים לדבריו שעות ארוכות.

ארנולד דאג לחגיגות יום-הולדת לכל ילד — כמו בבית: עם עוגה, זנרות דור לקים, ותוכנית, ושינה, וריקודים. ארנולד דאג לביקורים קבועים של רופא פרטי בי מוסד. ארנולד דאג ודאג ודאג. וכאשר החלו הקשיים הכספיים, וצוות עוזריו שחלל לקבל את משכורתו נטש אותו, נשארו במקום ארנולד ואשתו לבדם, המשיכו לנהל את המקום כמו יתהים.

יצאות עבודתו של ארנולד ברגדורף היו נדירות. סיפר ד"ר יעקב תורג'מן, רופא פסיכיאטר, שילדו הוא אחד מבין עשרים הילדים שבנווה איריס:

„ארנולד העניק לילדים דברים שלא מעיקים להם בשום מוסד אחר. הילד שלי כל-כך התקדם בשנה האחרונה, שזה הפי תיע אותי. ארנולד נהג לפי שיטתו: שחר גננת, מטפלות, אביזרי עזר. אבל בגלל כל הדברים האלה הוא שקע בבוץ כספי. את שיטתו למד ארנולד בשווייץ — שם הוא נולד ושם למד חמש שנים פסיכולוגיה, רפואה פדגוגית, וטיפול בילדים מפגרים. וזהי שיטתו של פרופסור רודולף שטיינר, המתבססת על התייחסות לילד המפגר כאל ילד נורמלי, ועל טיפול אינדיבידואלי בו. כשילד מרגיש שאוהבים אותו, אומר ארנולד, „הוא יעשה ניצנים מעל ליכולתו לעמוד כמה שנדרש ממנו.“

רנולד עדה לישראל ב-1966, עבד בכמה מוסדות, ובסוף 1968 פתח את נווה איריס. הוא שכר צריף בן שלושה חדרים, השקיע אלף ל"י בציוד וריהוט. אחת העובדות ששכר היתה מרגלית, גננת צעירה לילית תימן. לפני ע-

שרה חודשים נשא אותה ארנולד לאשה. ברגע שפתח את מוסדו, כבר נתקל ב צרות. המוצעה המקומית רעננה יצאה ל מלחמה נגדו, בטענה שהמעון יפריע ל תושבים. גם השנים לא ראו בעין יפה נוכחותם של ילדים מפגרים לידם. במש פטים שימחה נגדו הוויצה המקומית ניצח ארנולד לאחר שהצביע על העובדה שב סביבה ישנם מוסדות סוציאליים אחרים, ביניהם מוסד לנוער עבריין.

שרד הסעד החל שולח למוסד החדש ילדים מפגרים, כשהוא משלם עבור כל ילד, 211 ל"י לחודש, בתחילה, סכום זה גדל, הגיע באפריל 1970 ל 285 ל"י.

בתחילה היו דו"חות הביקורת של משרד הסעד מלאי התפעלות מארנולד ועבור דתו. כך חשו גם הורי הילדים, שלא היו בפיהם מילים לשבח את המנהל החדש ומעשיו.

אלא שעם הזמן — בניגוד להתלהבות של הורי הילדים, שהלכה וגדלה — הלכה התלהבותו של משרד הסעד והצטננה. ה סיבה: במאמציו לשקם את הילדים, עבר ארנולד על התקציב. כאשר השקיע את ה כסף בדברים אחרים — לא נותר לו מס פיק לקניית מיצרכי מזון.

דוגמה קלאסית לחיכוך בין פקדי משרד הסעד למחנך הנאמן: ארנולד הנהיג ב קור-קבע של רופא פרטי במוסד. הפקר דים טענו נגדו שזהו ביזבז. כאשר ילד חולה, טענו, יש קופת-חולים. ארנולד ה שיב שהוא רוצה ביקורת סדירה על הת פתחות הילד — ואינו מוכן להכות עד שילד יחלה על מנת לגלות שמשוה לא בסדר איתו.

זרי הילדים ניצבו לצידו של אר-

ה נולד ללא יוצא מהכלל. הם הסכימו לגישתו, רחשו לו את מלוא אמונם. הם היו מביאים במורידיהם אוכל לילדיהם בי מוסד, כאשר ארנולד היה במצוקה כספית — ולא חשבו לברגע, כדוגמת פקדי משרד הסעד, שיש לסגור בגלל זה את המוסד. הם ידעו בדיוק בגלל מה לא נשאר ל ילדיהם מספיק לאכול: בגלל שארנולד מני סה לשקמם בתקציב שלא נועד למטרה זו! טוען בתוקף ד"ר תורג'מן:

„במשך הסעד טענו בפנינו כי נווה איריס איננו רנטבילי. אפשר לחשוב ש תפקידו של משרד הסעד מסתכם בכך שהוא נותן לילד המפגר גג לראשו, מיטה ואוכל. אפשר לחשוב שאין זה כלל מתפ קידו לדאוג לקידומו של הילד בחיים. אבל זהו בדיוק מה שמר ברגדורף עשה. אך שיטתו דורשת השקעה של כ-450 ל"י לחודש בילד — לא הסכום שמקציב משרד הסעד.“

„נכון שבמוסדות פרטיים אחרים משל מים יותר, ושם הילדים לבושים יפה יותר ושבעים יותר מאשר בנווה איריס. אבל אני אישית מעדיף שבני יאכל קצת פחות — אבל ימשיך להתקדם כמו עד עכשיו.“

לא שרמיעונים אלו לא היה מש קל במשרד הסעד. שם ידעו רק דבר אחד: נווה איריס עובר על תקציבו. גם אנשי משרד זה לא כפרו מעולם בהישגיו הנפלאים של ארנולד, אך נראה שנוכח החטא האיום של חריגה מהתקציב, לא היתה לכך כל משמעות.

„משרד הסעד הרס אותי“, קבע מנהל המעון

כדי לחסל את המצב הנורא, שבו מרשה לעצמו אדם לעבור על התקציב — גם אם הוא מצליח, אנג כך, את תקת חייהם של עשרים ילדים והוריהם — נכנס משרד הסעד לפעולה דראסטית: בשעה שמונה בבוקר ביום השלישי שעבר הגיע למוסד מפקח משרד הסעד אביעזר, בראש שיירה של שלוש מוניות ריקות. „ארנולד, הרי דיע למנהל המופתי, „באנו לקחת את ה ילדים למוסד שער מנשה.“

ידיים היו אותה שעה באמצע א-

רוחות-הבוקר שלהם. הם לא זכו ל סיימה. משולחן האוכל נישאו לעבר המו גיות, הוכנסו לתוכן בלי שסיימו לאכול. הם נתקפו בהלה והיסטריקה, ואביעזר, ש איבד קצת מתקיפותו כאשר ראה מה גרם לילדים, החל מבקש את ארנולד שיצטרף אליו, כדי להרגיע את הילדים. כאשר רצה ארנולד, לפני שהצטרף, לב-

שת לבית-האבות הסמוך כדי לסלפן ולהר דיע להורי הילדים על הוצאתם מהמוסד, דרף אחריו אביעזר וניסה למנוע זאת מי מנו. „מה זה, אני יותר גרוע מאסיר? אסור לי כבר לצלצל? נוף בו ארנולד. רק אז נרגע קצת המפקח הנמרץ.“

אשר הגיעו למקום ההורים, היה כבר הכל לאחר מעשה. סיפר ד"ר תורג'מן:

„נחרדנו למראה עינינו. המוסד היה ריק מילדים. האוכל של ארוחת-הבוקר היה עדיין בצלחות. בגדים ונעליים היו מפוזרים בכל מקום. היה זה ממש מחזה של חטיפה.“

ארנולד עצמו הסתגר מאז מחזה החטיפה במוסד. בשבוע שחלף מאז הוא חי על קפה וסוגיות. „אם היה לי כסף — הייתי חוזר היום לשווייץ“, אומר הוא. „מה ש הם עשו, הרס אותי לגמרי.“

ההורים התמרדו נגד צעדו השרירותי של משרד הסעד. אותם לא עניינו ה שטויות שמהן עשה המשרד הצגה גדולה כל כך — שהילדים אינם מקבלים די אוכל, או שהם משוכנים בצפיפות גדולה מדי בשלושת חזרי המוסד. אותם עניין רק הטיפול שהעניק ארנולד לילדים. אלא שהתמרדותם היתה, מעיקרה, עקרה.

מסיבה
 חדר במעון נווה-איריס, מקושט לכבוד חג החנוכה. המנהל והמדריכים לא חסכו כל מאמץ.

משפחה במקום משפחה
 בהדרתו של ארנולד, השתדל ה צוות להעניק לילדים המפגרים תחושת בית והשתייכות למשפחה, שכל-כך חסרה להם. הצוות ישב עימם לשולחן בכל ארוחה.

לא היה בידיהם הכוח להילחם במשרד ה סעד. ואכן, זה הפעיל נגדם מיד את ניש קו היעיל ביותר, שלח להם מיברקים כי להלן: „לאחר שהשמעתם את טענותיכם נגד העברת ילדיכם ממוסד נווה איריס, הוחלט להעביר את ילדיכם למעון שער מנשה, על-מנת לשמור על שלומם. באם הינכם מתנגדים להעברה זו — היכולו ל קבל את הילד חזרה לביתכם.“ חד וחלק.

זכח איום זה, קשה היה לצפות מי ההורים שיצאו למלחמה. הם נתונים לחסוי משרד הסעד. יחד עם זאת, הם אינם מהססים להצביע על העובדות הבאות:

- הגרעון הנורא של ארנולד, שמסביבו כל הרעש, הסתכס, בסופו של דבר, בסכום המרעיש של 8,000 ל"י, סכום זה סירב משרד הסעד להעניק לו כהלוואה, בטענה שלמשרד אין כספים. אחזקת מכר ניתו של שר הסעד במשך שנה עולה יותר מסכום זה.
- משרד הסעד עצמו היה אחראי בי מידה ניכרת לקשייו הכספיים של ארנולד, מאחר שנהג להעביר לו את הקצבתו בי אחזור של חודשיים. ואכן, על-מנת לצאת מהעסק חלק, שלח משרד הסעד לארנולד בשבוע בו סגר לו את המוסד — שני ציקים על 9,000 ל"י לכיסוי חובותיו!
- בניגוד לסכום של 285 ל"י לחודש שמעניק משרד הסעד לילד מפגר המוח זק במוסד פרטי, הרי ההקצבה לילד כזה במוסד משלתי מגיע ל-500 ל"י. בסכום כזה, היו כל צרוותיו של ארנולד נפתרות.
- והטענה האחרונה: גם לוא היה משרד הסעד נקי מכל אשמה בקשר ל-